

فصلنامه پژوهش‌های دانش انتظامی، سال بیست‌وششم، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۳

صص ۱۵۹-۱۸۴

راهبردهای جرم‌یابی قاچاق سلاح و مهمات در پلیس ایران^۱

خسرو حبیبی^۲، لطفعلی بختیاری^۳، علیرضا نجفی^۴، حمید پناهی^۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۲۷

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۲۷

چکیده

زمینه و هدف: دستیابی به اهداف ترسیم شده در راستای جرم‌یابی قاچاق سلاح و مهمات با تغییرات مستمر محیط و پیدایی روش‌های متنوع و جدید، این نیازمندی و ضرورت را در پلیس ایجاد کرده که به فکر تدوین راهبردهای متناسب باشد؛ بنابراین، این پژوهش به دنبال تدوین راهبردهای جرم‌یابی قاچاق سلاح و مهمات برای پلیس ایران است.

روش: پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، کیفی است. مشارکت کنندگان در این تحقیق، مدیران عالی و میانی پلیس هستند که به صورت هدفمند، ۲۰ نفر از آن‌ها انتخاب و نظرات آن‌ها با تشکیل گروه کانونی جمع‌آوری شد. از مشارکت کنندگان خواسته شده نسبت به تعیین امتیاز و رتبه برای عوامل شناسایی شده تعداد ۷ فرصت در برابر ۸ تهدید و تعداد ۸ نقطه قوت در برابر ۹ نقطه ضعف اقدام کنند؛ در ادامه از روش تحلیل موقعیت راهبردی برای تقاطع عوامل داخلی و خارجی و استخراج راهبردها استفاده شد. اعتبار پژوهش از طریق ارائه نتایج به کارشناسان مرتبط و نظرات گروه‌های کانونی ارزیابی و تأیید شد.

یافته‌ها: تعداد ۲۱ راهبرد به دست آمد و یافته‌ها نشان داد که وضعیت پلیس در موقعیت محافظه کارانه است که باید با بهره‌گیری از فرصت‌ها، ضعف‌های موجود را برطرف کند.

نتایج: پنج راهبرد فرصت - ضعف شامل بهره‌گیری از بانک‌های اطلاعاتی برون‌سازمانی و فضای مجازی برای شناسایی مجرمان برای انجام اقدامات پیشگیرانه مطلوب و بازدارنده؛ جذب و به کارگیری جوانان علاقمند و توانمند متناسب با ساختار و اصلاح ساختار برای ساماندهی رتبه‌های بالا؛ ارتباط مستمر با مراکز علمی و دانشگاهی بستر مناسب برای بهره‌گیری و یا به‌روز کردن تجهیزات مدرن؛ بهره‌گیری از سامانه‌های مختلف مانند دوربین‌های شهری و جاده‌ای برای کاهش هزینه‌ها و جبران کمبود اعتبارات؛ جلب همکاری سازمان‌های مردم‌نهاد و نهادهای مردمی اقدامات پیشگیرانه مطلوب و بازدارنده برای کنترل قاچاق سلاح و مهمات

کلید واژه‌ها: جرم‌یابی، تحلیل سوات، راهبرد، قاچاق سلاح و مهمات، پلیس

۱. مقاله برگرفته از رساله دکتری

۲. دانشجوی دکتر جرم‌یابی و عضو هیئت علمی دانشگاه جامع علوم انتظامی امین. تهران، ایران. رایانامه:

kh.habibi29@gmail.com

۳. استاد دانشگاه جامع علوم انتظامی امین. تهران، ایران. رایانامه: abakhti51@yahoo.com

۴. عضو هیئت علمی دانشگاه جامع علوم انتظامی امین. تهران، ایران. رایانامه: beheshti@yahoo.com

۵. عضو هیئت علمی دانشگاه جامع علوم انتظامی امین. تهران، ایران. رایانامه: hamidpana@chmail.ir

مقدمه

پدیده قاچاق سلاح در کشور، علاوه بر آثار سوء امنیتی به‌عنوان یک چالش امنیتی و اجتماعی دارای اهمیت است. امروزه این پدیده علاوه بر این که به‌عنوان یک تهدید جدی بر سر راه امنیت کشور قرار گرفته، هزینه‌های زیادی نیز بر بدنه اقتصادی کشور تحمیل می‌کند. قاچاق سلاح و مهمات همیشه آثار مخربی را به‌دنبال دارد که یکی از ابعاد بسیار مهم آن تأثیر منفی در امنیت ملی است. قاچاق سلاح و مهمات به طرق مستقیم و غیرمستقیم امنیت ملی هر کشوری را تهدید می‌کند. زیرا اصولاً بیشترین هدف و انگیزه از این نوع قاچاق همان تهدید حاکمیت کشورها است. عاملی که گروه‌های تروریستی، معاندین و سرویس‌های اطلاعاتی منطقه در شکل‌گیری آن نقش مؤثری دارند و برای رسیدن به این هدف تمامی اصول بین‌المللی، اخلاقی، ملی، فرهنگی و مذهبی کشور را زیر پا می‌گذارند. از طرف دیگر قاچاقچیان سلاح و مهمات امنیت روحی جامعه را تحت تأثیر خود قرا می‌دهند و سعی می‌کنند همیشه ناامنی را در کشور حاکم نمایند.

براساس آمارهای جهانی امروزه بیش از ۶۵۰ میلیون سلاح کوچک در دنیا وجود دارد که براین اساس روزانه بیش از سه هزار نفر با این سلاح‌ها آسیب می‌بینند و حدود ۱۰۰۰ نفر نیز جان خود را از دست می‌دهند (گلیس، ۱۳۹۴، ۲۰). در ۲۰ سال گذشته امریکا فروشنده عمده سلاح‌های سنگین به کشورهای جهان سوم بوده است. پس از او کشور روسیه در رتبه دوم جای داشته است. این دو کشور روی هم رفته دو سوم سلاح‌ها و تجهیزات کشورهای مزبور را تهیه و تأمین می‌کنند. پس از آنها فروشندگان سلاح عبارتند از بریتانیا و فرانسه که بر روی هم بیش از ۲۱ درصد کل سلاح‌ها را تهیه و تدارک دیده‌اند. (زارع، ۱۳۹۶، ۱۹).

با توجه به مسدود نبودن مرزها و بیکار شدن تعداد زیادی از مرزنشینان و افزایش حجم تقاضای بازار برای ورود و فروش کالاهای مختلف، مشاهده می‌شود تعداد زیادی از مرزنشینان در قالب کوله‌بری اقدام به رفت‌وآمد به نوار مرزی و اقدام جهت ورود سلاح

غیرمجاز می‌کنند. عوارض ناشی از این قاچاق به طور کلی عبارت‌اند از: ایجاد ناامنی در جامعه؛ درگیری مسلحانه نیروهای نظامی و انتظامی در مرزها با قاچاقچیان؛ افزایش خودکشی، دگرکشی و خودزنی در جامعه؛ سودآوری زیاد و فساد مالی و اخلاقی، تأثیر منفی بر کارکرد سیاست‌های امنیتی حکومت؛ ایجاد هزینه برای دولت؛ نفوذ معاندین و مخالفان به مرزها و ...

پلیس به‌عنوان یک ساختار پیچیده دارای مأموریت‌های متنوع و مختلفی است که اصلی‌ترین آن برقراری نظم و امنیت و ارائه دهنده خدمات متنوع امنیتی در کشور است. بدین منظور و برای نیل به اهداف اساسی، وجود راهبرد برای پلیس برای مقابله با جرائم امری لازم و ضروری است. راهبرد برنامه جامع و کاملی است که بر مبنای آن نیل به اهداف تعیین شده میسر خواهد شد و الگویی برای پاسخ سازمان به محیط اطرافش در طول زمان است و ارتباط مستقیمی با سیاست‌ها، اهداف و مأموریت‌ها، اندازه، پیچیدگی و ساختار سازمان دارد.

از این رو راهبرد باید با نگاه به آن عوامل تعیین شود. راهبرد در مباحث مدیریتی، در حوزه‌های مختلف فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی کاربرد بسیار متداولی دارد و به‌عنوان یکی از عناصر مهم مرتبط با مدیریت مطرح بوده و اساس تصمیم‌گیری‌های مدیریتی محسوب می‌شود. چه بسا مدیریت موفق اغلب حاصل تدوین راهبردهای مناسب است. مدیریت راهبردی با تکیه بر ذهنیتی پویا، آینده‌نگر، جامع‌نگر و اقتضایی راه‌حل بسیاری از مسائل سازمان‌های امروزی است. بنابراین، به‌منظور طراحی نقشه راه برای دستیابی به عملکرد مطلوب در آینده و ایجاد هماهنگی در نیازمندی‌های ضروری، برای جلوگیری از اتلاف منابع و بقاء سازمان، تهیه و تدوین راهبرد از بالاترین اولویت‌های اقدام‌های مدیریتی است. در سلسله مراتب مفاهیم راهبردی، راهبرد به این نحو شامل رسالت، چشم‌انداز، اهداف بلند مدت، سیاست‌ها، تحلیل محیطی، تحلیل نقاط قوت و ضعف، راهبرد، طرح برنامه، اجرا، ارزیابی قرار می‌گیرد. البته باید یادآور

شد که اهمیت و ضرورت شناسایی قاچاقچیان سلاح و مهمات و برخی راهبردهای جرم‌یابی، برای پلیس مبرهن است.

ولی در این خصوص، شناسایی ارتباطات و فعالیت باندها و شبکه‌های قاچاق سلاح و مهمات و دستگیری عناصر اصلی دخیل، تدوین راهبردی مناسب در جهت تجزیه و تحلیل ساختار قاچاقچیان، نحوه شناسایی و برخورد با سران و عناصر اصلی شبکه‌های سازمان‌یافته قاچاق (بازیگران اصلی)، وارد کردن ضربه به بنیان جریان مالی این حوزه، بررسی علل و عوامل عدم موفقیت در این زمینه، ارائه راهکارهای مناسب و استفاده از تجربیات سایر کشورها در این ارتباط از اهمیت خاصی برخوردار است. بنابراین، برای جرم‌یابی علمی این پدیده شوم نیاز به جامع‌نگری و شناسایی دقیق علل و عوامل ایجاد قاچاق سلاح و مهمات بوده که اگر به درستی آسیب‌شناسی، ارزیابی و تحلیل نشود و بر پایه آن سیاست امنیتی کشور تدوین نشود مشکلاتی را برای جامعه ایجاد می‌کند.

برغم اهمیت و ضرورت و نقش تأثیرگذار راهبردهای جرم‌یابی در موفقیت پلیس، تحقیقات انجام‌شده بیشتر به بررسی علل و عوامل قاچاق سلاح و مهمات پرداخته، اما تاکنون تحقیقی در زمینه رویکردهای تدوین راهبردهای جرم‌یابی انجام نشده است و چارچوبی متقن برای تدوین راهبردها ارائه نشده است. بنابراین در نظر است راهبردهای جرم‌یابی قاچاق سلاح و مهمات و تحلیل درست از روند و رویدادها با رویکرد جرم‌یابی علمی به منظور برخورد سیستمی و متمرکز و هدفمند با این پدیده شوم در پلیس تدوین شود و به دنبال آن فرصت‌ها و تهدیدها؛ قوت‌ها و ضعف‌های و شناسایی راهبردهای عملی پلیس در خصوص جرم‌یابی قاچاق سلاح و مهمات ارائه شود و این امر هنگامی میسر خواهد شد که راهبردهای جرم‌یابی دقیق و کاملی توسط پلیس بر مجرمان و باندهای قاچاق سلاح و مهمات وجود داشته باشد تا با شناخت و اشراف اطلاعاتی، گام‌های موثری در جرم‌یابی این‌گونه جرائم برداشته شود. با این حال تحقیق

حاضر به دنبال پاسخگویی به این سؤال است که راهبردهای جرم‌یابی قاچاق سلاح و مهمات برای پلیس ایران کدام‌اند؟

پیشینه و مبانی نظری

در خصوص قاچاق سلاح و مهمات و راه‌های مبارزه با آن تحقیقات متعددی انجام شده است. اما در خصوص راهبردهای جرم‌یابی آن در داخل کشور کار مطالعاتی و پژوهشی چندانی انجام نشده است. با این حال تحقیقات مرتبط عبارتند از:

اویسی (۱۴۰۲)، در پژوهشی با عنوان «بررسی علل افزایش داد و ستد اسلحه در مناطق مرزی ایران و هند و نقش دولت‌های بیگانه در آن» نتیجه گرفته است با مشروطه و حوادث بعدی، استفاده از سلاح در نقاط مختلف ایران گسترش یافت. مناطق شرقی شدیدتر و ماهیت متفاوتی داشتند. در سایر مناطق وجود عشایر کوچ‌نشین و ناتوانی دولت در برقراری امنیت عامل اصلی گسترش استفاده از سلاح بود، اما در مناطق شرقی کشور از جمله سیستان و بلوچستان، خراسان و کرمان با وجود نبود قبایل کوچ‌نشین، استفاده از سلاح رونق گرفت. در واقع داشتن سلاح گرم در نظام سنتی سیستان و بلوچستان یک نیاز ضروری بود که شرایط داخلی و خارجی بر آن افزوده می‌شد. اما وقوع انقلاب مشروطه، جنگ جهانی اول و شرایط منطقه، تمایل به دستیابی به سلاح را تشدید کرد. این امر باعث رونق تجارت اسلحه در سیستان و بلوچستان شد. زیرا سلاح گرم در داخل و خارج از مرزهای ایران (افغانستان و هند) مشتریان و سودهای زیادی داشت.

مرادی و رستمی (۱۴۰۱)، در پژوهشی با عنوان «واکاوی تأثیر قاچاق سلاح بر امنیت عمومی استان کرمانشاه» دریافتند که بین قاچاق سلاح و امنیت عمومی رابطه معنادار و معکوس وجود است. این تأثیرگذاری برای همه ابعاد امنیت به صورت منفی بوده و نشان از تأثیرگذاری معکوس بر آن دارد. به این معنا با افزایش میزان رواج قاچاق سلاح در استان، وضعیت امنیت عمومی تضعیف می‌شود. ایشان بیان داشته‌اند عوامل زمینه‌ساز و عوامل مداخله‌گر تأثیرگذار بر قاچاق سلاح عبارتند از: شرایط اقتصادی، شرایط

سیاسی، شرایط فرهنگی، شرایط اجتماعی، شرایط روان‌شناسی، شرایط محیطی... که باید متناسب با هر کدام راهبرد آن اتخاذ شود.

یاوری، اکبری، چولکی، اورنگ (۱۴۰۰)، در پژوهشی با عنوان «شناسایی و تبیین عوامل مؤثر بر شکل‌گیری قاچاق سلاح و مهمات از مرزهای غربی ایران» به این موضوع پرداخته‌اند که عوامل مهم تأثیرگذار در شکل‌گیری قاچاق سلاح و مهمات از مرزهای غربی به کشور جمهوری اسلامی ایران کدامند و نتیجه گرفته‌اند که پنج عامل به ترتیب شامل مشکلات نهادهای مقابله‌کننده با بار عاملی ۰/۸۸ درصد، مسائل اجتماعی و فرهنگی با بار عاملی ۰/۸۷ درصد، حضور کشورهای فرامنطقه‌ای با بار عاملی ۰/۶۷ درصد، مشکلات کشورهای همسایه با بار عاملی ۰/۶۳ درصد و مسائل و مشکلات قانونی با بار عاملی ۰/۵۶ درصد در این موضوع دخیل هستند.

چولکی، هندیانی، داوودی و یاوری (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «نقش علوم جرم‌یابی در کشف قاچاق سلاح و مهمات» به این سؤال پرداخته‌اند که نقش علوم جرم‌یابی در کشف قاچاق سلاح و مهمات کدام است؟ و نتیجه گرفته‌اند که عوامل زیادی در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی، سیاسی - امنیتی و قضایی در انجام قاچاق سلاح و مهمات در سطح کشور دخالت داشته که این موضوع علاوه بر داشتن پیامدهای ناگوار برای کشور نیازمند به کارگیری راهکارهای اصولی برای حل این معضل در سطح ملی است.

طالبیان (۱۳۹۹)، در پژوهشی با عنوان «نظام جرم‌یابی در پلیس ایران» اقدام به ترسیم نظام جرم‌یابی برای پلیس ایران با ابعاد پنج‌گانه؛ ساختار، محتوا، محیط، روندها و فناوری‌ها نموده است. در یافته‌های این پژوهش، از مهم‌ترین دلایلی که باعث شده پلیس ایران با اهداف مورد انتظار، فاصله داشته باشد، شکاف و فاصله بین فرماندهی و مدیریت، کارکنان و فرآیندهای اجرایی در سطح سازمان و نبود آگاهی و مدیریت، ذکر شده است. همچنین، به آموزش شهروندان و کارکنان به طرق مختلف و اطلاع‌رسانی نسبت

به اقدامات پلیس و کشف انواع جرایم، در استحکام و انسجام نظام جامع جرم‌یابی در پلیس، تأکید شده است.

دعاگویان، چولکی، حسین‌آبادی و قزوینه (۱۳۹۷)، در پژوهشی باعنوان «بررسی عوامل اقتصادی مؤثر در جرم قاچاق سلاح و مهمات به کشور جمهوری اسلامی ایران» به این موضوع پرداخته‌اند و نتیجه گرفته‌اند که بیکاری و نبود شغل برای افراد جامعه، فقر و کم بودن درآمد افراد جامعه، هزینه و قیمت ارزان سلاح غیرمجاز در خارج از مرزها، سود و منفعت بالای سلاح قاچاق، تورم و افزایش قیمت سلاح مجاز در داخل کشور، تقاضای زیاد و عرضه کم سلاح مجاز در داخل کشور از عوامل اقتصادی مهم و تأثیرگذار در قاچاق سلاح و مهمات به داخل کشور محسوب می‌شوند.

یاوری، چولکی، رسولی، روشن‌قلب (۱۳۹۷)، در پژوهشی باعنوان «شناسایی عوامل مؤثر در بروز و گسترش قاچاق سلاح و مهمات» به منظور ارائه راهکارهای مناسب به این موضوع پرداخته‌اند و این‌گونه نتیجه گرفته‌اند که پدیده قاچاق سلاح و مهمات در داخل جامعه تحت تأثیر عوامل مختلف، امنیتی، اقتصادی، اجتماعی، انتظامی، قضایی فرهنگی و... شکل گرفته و قاچاق سلاح و مهمات یکی از پیچیده‌ترین و در عین حال خشن‌ترین جرائمی است که با هدف ارتکاب اعمال غیرقانونی صورت می‌گیرد و دامن‌گیر بسیاری از کشورهای جهان است. به موازات بروز و گسترش قاچاق سلاح و مهمات برای مقابله با این پدیده شوم، شناسایی علل و عوامل مؤثر در بروز و گسترش این معضل و ارائه راهکارهای اثر بخش می‌تواند به رفع این علل و عوامل و کاهش این پدیده کمک کند.

بزنگویخ^۱ (۲۰۲۰)، در پژوهشی باعنوان «بررسی قاچاق غیرقانونی اسلحه و مهمات در اوکراین با توجه به منابع باز» به تجزیه و تحلیلی از جنایات مربوط به سلاح گرم، مهمات و مواد منفجره پرداخته و بیان می‌کند که اطلاعات مربوط به این دسته از جرایم

جمع‌آوری شده از منابع باز (وب سایت‌های سازمان‌های مجری قانون و منابع خبری رسانه‌های جمعی) تهیه شده است. این مطالعه انواع جرایم مربوط به سلاح گرم و مهمات؛ اعم از داشتن غیرقانونی، فروش، قاچاق سلاح و جرائمی که در آنها از سلاح یا مواد منفجره به‌عنوان ابزار جرم استفاده می‌شود؛ مانند (قتل، اقدام به قتل، سرقت مسلحانه، خسارت مالی و ...) را پوشش می‌دهد، از طرفی عوامل اصلی مؤثر بر وضعیت جنایی مرتبط با قاچاق غیرقانونی اسلحه را تشریح کرده است.

وریس^۱ (۲۰۱۳)، در پژوهش باعنوان «از ابزار تحویل به عامل واقعی آسیب: مبارزه با خرید مجرمانه مهمات» بیان می‌کند که تجارت غیرقانونی مهمات در هلند یک مشکل کوچک است. با این حال، در نتیجه سود بالا و شانس کمی برای دستگیری، این یک فعالیت مجرمانه بسیار جذاب برای افراد بدخواه است. خرید مجرمانه مهمات با ضعف در زنجیره تأمین و پشتیبانی مهمات قانونی، قوانین فعلی در مورد خرید، نگهداری، حمل و نقل و استفاده از مهمات و ناکافی بودن اجرای قوانین توسط سازمان‌های دولتی هلند تسهیل می‌شود. مبارزه با خرید مجرمانه مهمات می‌تواند استفاده از سامانه ثبت خودکار توسط دلالان اسلحه، استفاده از نوع متفاوتی از روش حمل بار برای حمل و نقل قانونی مهمات و رویکرد مشترک سازمان‌های مجری قانون اروپا بهره‌مند شود.

مبانی نظری

در خصوص جرم‌یابی قاچاق سلاح و مهمات، برنامه‌ها و اقدامات باید مبنای علمی و بر اساس روش‌های پژوهشی بنا نهاده شود، در غیر این صورت، فعالیت‌ها به راه‌هایی غیرعلمی و بی‌راهه کشیده می‌شود و موفقیتی در نتایج آن حاصل نمی‌شود؛ از جمله انحرافات که صدمات جبران‌ناپذیر به جوامع بشری وارد می‌سازد، جرایم مربوط به قاچاق سلاح و مهمات است. کشور ما به لحاظ وضعیت جغرافیایی، اقتصادی و اجتماعی و همچنین وضعیت کنونی جوامع بین‌المللی در معرض قاچاق سلاح و مهمات

قرار گرفته است که برای کسب موفقیت و کشف قاچاق سلاح و مهمات در این زمینه لازم است راهبردهای آن تهیه شود.

راهبرد: غفاریان و توفیضی در کتاب «استراتژی؛ نمایی ۳۶۰ درجه»، معتقدند؛ راهبرد همانند سایر رویکردهای مدیریتی تلفیقی از مباحث «علمی» و ابعاد «هنری» است. علم راهبرد، مجموعه‌ای از الگوها، روش‌شناسی و نظریه‌های این حوزه را ارائه می‌کند و یافته‌های حاصل از اندیشه متفکران و تجربه مدیران را در چارچوب‌های یافته‌های دانشگاهی به دیگران انتقال می‌دهد. هنر راهبرد، بخش غیرقابل تعمیم موضوع است. منشاء و چگونگی شکل‌گیری یک تصمیم بدیع و هنرمندانه راهبردی به درستی قابل درک و توصیف نیست و هر گاه این امر شناخته شود و چگونگی آن در حوزه معرفت بشری قرار گیرد، هنر تبدیل به علم می‌شود و در قالب نظریات و الگوهای علمی بیان خواهد شد. (غفاریان و توفیضی، ۱۳۹۸، ۲۶)

جرم‌یابی: ممکن است واژه «جرم‌یابی» به اشتباه به جای پلیس علمی، جرم‌شناسی، پزشکی قانونی و... به کار رود، لیکن ریشه اصلی جرم‌یابی از واژه آلمانی به نام "kriminalistik" گرفته شده که نخستین بار، هانس گروس^۱ جرم‌شناس اتریشی، در سال ۱۸۴۷ آن را ارائه کرد (حمیدزاده اربابی، ۱۳۹۹، ۱۵).

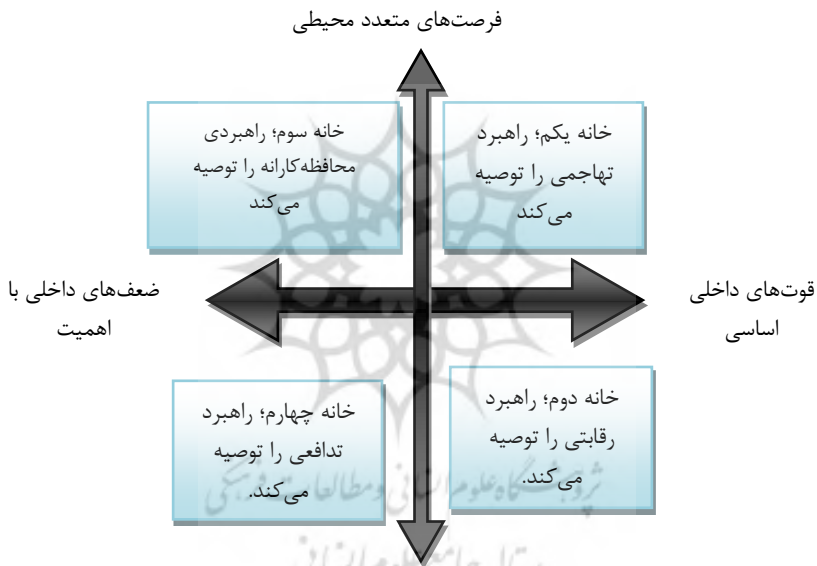
اگر جرم از زاویه قانون مورد بررسی قرار گیرد، باید آن را در حوزه دانش حقوق کیفری مورد مطالعه قرار داد؛ ولی مادامی که جرم از زاویه اثباتی مطالعه می‌شود، لازم است رشته‌های علوم جرم‌یابی مثل پلیس علمی مورد توجه قرار گیرند؛ به عبارتی چنانچه پدیده مجرمانه از بُعد ماهیت و علت یا چرایی وقوع بررسی شود، عملاً جرم‌یابی صورت گرفته است؛ بنابراین، علوم جرم‌یابی مشتمل بر مجموعه‌ای از رشته‌های علمی، تخصصی و فنی است که برای کشف جرم به دنبال جمع‌آوری دلایل و مدارک فیزیکی و عینی، حفظ آثار جرم، تشخیص هویت بزهکار و طرق

مؤثر برای شناسایی و پیدا کردن مجرم و دستگیری وی، اثبات جرم و همچنین تفکیک جرم از غیرجرم با پیروی از اصول علمی است (طالبیان، ۱۳۹۹، ۷۱).

یکی از مهم‌ترین اقدامات اصلی پلیس و سایر سازمان‌های جرم‌یابی در رسیدگی به جرائم، شامل اقدامات اطلاعاتی - فنی می‌شود که جمع‌آوری اخبار و اطلاعات از طریق منابع انسانی و فنی مخابراتی و بانک‌های اطلاعاتی درون و برون‌سازمانی در گستره این اقدامات است. اقدامات فنی مخابراتی در پلیس آگاهی به صورت یکپارچه در اداره اطلاعات جنایی پیگیری می‌شود و عبارت است از: کلیه اقدامات منجر به کسب خبر و اطلاعات از طریق محصولات استعمال‌های مخابراتی که در جهت کشف و خنثی‌سازی و پی‌جویی جرائم انجام می‌گیرد (ستوده گندمشین و عالی‌زاده، ۱۳۹۲، ۱۳۵). اقدامات فنی مخابراتی شامل: پرینت، استعمال سریال گوشی، استعمال سریال شارژ تلفن همراه، آنتن خواب، بررسی آنتن سوژه، متن پیامک، استعمال اسمی، شنود، بررسی بی. تی. اس.^۱ (اکبری، ۱۳۹۵، ۱۵۵). علاوه بر این، بررسی‌های فضای مجازی به همراه استفاده از دوربین‌های هوشمند شهری و بین شهری نیز از دیگر اقدامات فنی اطلاعاتی است.

تجزیه و تحلیل (SWOT) را برای انتخاب راهبرد می‌توان دست کم به سه شکل مورد استفاده قرار داد. رایج‌ترین کاربرد آن چارچوبی منطقی برای راهنمایی بحث‌های منظم موقعیت کسب و کار، راهبردهای مختلف و سرانجام انتخاب راهبرد ارائه می‌کند. چیزی را که یک مدیر به عنوان فرصت می‌بیند، ممکن است به چشم دیگری یک تهدید بالقوه باشد. به همین صورت، یک قوت در نظر یک مدیر ممکن است از چشم‌انداز دیگری ضعف باشد. ارزیابی‌های مختلفی ممکن است منعکس‌کننده ملاحظات قدرت در سازمان و همین‌طور چشم‌اندازهای واقعی متفاوت باشد (پیرس و راینسون، ۱۳۹۳). دومین کاربرد تجزیه و تحلیل (SWOT)، فرصت‌ها و تهدیدات

کلیدی خارجی به طور منظم با ضعف‌ها و قوت‌های داخلی توسط روش ساختاریافته مقایسه می‌شوند. هدف، تشخیص یکی از چهار الگوی مشخص ترکیب میان موقعیت‌های داخلی و خارجی مؤسسه است (شکل ۲). و حالت سوم، از دیدگاه این مدل یک راهبردی مناسب قوت‌ها و فرصت‌ها را به حداکثر و ضعف‌ها و تهدیدات را به حداقل ممکن می‌رساند. برای این منظور نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدات در چهار حالت کلی SO، WO، ST و WT پیوند داده می‌شوند و گزینه‌های راهبردی از بین آن‌ها انتخاب می‌شوند.

شکل ۱: تهدیدات محیطی عمده

شکل ۲: تجزیه و تحلیل SWOT (پیرس و رایبسون، ۱۳۹۳)

جدول ۱: تجزیه و تحلیل SWOT و تلافی محیط خارجی و داخلی

عوامل درونی	نقاط قوت:	نقاط ضعف:
عوامل بیرونی	... S_1 ... S_2 ... S_3	... W_1 ... W_2 ... W_3
فرصت‌ها:	راهبردهایی که بر اساس استفاده از نقاط قوت، برای بهره‌برداری از فرصت‌ها پایه‌گذاری شده‌اند.	راهبردهای که بر اساس از بین بردن نقاط ضعف، برای بهره‌برداری از فرصت‌ها پایه‌گذاری شده‌اند.
تهدیدات:	راهبردهای که بر اساس استفاده از نقاط قوت، به منظور مبارزه با تهدیدات پایه‌گذاری شده‌اند.	راهبردهای که بر اساس از بین بردن نقاط ضعف، به منظور مبارزه با تهدیدات پایه‌گذاری شده‌اند.
	... O_1 ... O_2 ... O_3	... T_1 ... T_2 ... T_3

روش

تحقیق حاضر از منظر هدف، کاربردی و از نوع تحقیقات کیفی است. جمع‌آوری اطلاعات و داده‌های مورد نیاز با استفاده از گروه کانونی انجام شده است. طی چند مرحله کسب نظر در گروه‌ها که مشارکت کنندگان آن، خبرگان و صاحب‌نظران دارای سابقه کاری مرتبط با حوزه قاچاق سلاح و مهمات در پلیس بوده و به صورت هدفمند ۲۰ نفر از آن‌ها انتخاب شده‌اند، تعداد ۷ فرصت در برابر ۸ تهدید داخلی و خارجی و تعداد ۸ نقطه قوت در برابر ۹ نقطه ضعف پیش‌رو و موجود مرتبط با موضوع شناسایی شد. موارد تعیین شده از طریق مراجعه به تعدادی از صاحب‌نظران عرصه مبارزه با قاچاق سلاح و مهمات ارائه و مشارکت کنندگان در تحقیق ارزیابی و امتیازدهی شد.

مراحل ماتریس

- ۱- حدود ۱۵ عامل خارجی که موجب فرصت یا تهدید پلیس می‌شود، فهرست شد.
- ۲- برای هر عاملی ضریب اهمیت از صفر (بی‌اهمیت) تا یک (بسیار مهم) منظور شد. ضریب نشان‌دهنده اهمیت نسبی یک عامل (از نظر موفق بودن سازمان در آن خدمت) است.

۳- نمره عواملی که موجب موفقیت پلیس هستند از رتبه ۳ تا ۴ محاسبه شده است به گونه‌ای که عدد ۴ به معنی فرصت و یا نقطه قوت عالی سازمان نسبت به این عامل و عدد ۳ واکنش از حد متوسط بالاتر منظور شده است.

۴- عدد ۱ تهدید و یا نقطه ضعف جدی و عدد ۲ تهدید و یا نقطه ضعف متوسط می‌باشد.

۵- ضریب هر عامل را در رتبه مربوطه ضرب کرده و طبق جدول شماره (۱)، نمره نهایی به دست آمد.

در ادامه مجموع نمره‌های هر عامل محاسبه و مجموع نمره‌های مشخص شدند. سپس این فرایند در رابطه با ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و میزان تأثیر بر پلیس یا واکنش سازمانی نسبت به این عوامل انجام پذیرفت و نمره نهایی و عوامل شناسایی شده در جدول شماره (۲)، نشان داده شده است

با استفاده از چهارچوب تحلیلی تدوین راهبرد در قالب نمودار سوات تنظیم و با نظر خبرگان مورد اشاره و آشنا به محیط، تعداد شانزده راهبرد از تلاقی فرصت‌ها و تهدیدات با نقاط قوت و ضعف استخراج شد و پس از آن، موقعیت سازمان از لحاظ تهاجمی، رقابتی، تدافعی و یا محافظه کارانه بودن در نمودار مشخص و اولویت راهبردها تعیین شد.

بر اساس هر یک از عوامل ذکر شده، می‌توان راهبردهایی را اتخاذ کرد تا با اولویت‌بندی راهبردها موجبات رفع نقص و یا استفاده از فرصت و تقویت نقاط قوت فراهم کرد. در ادامه با فهرست کردن عوامل داخلی و خارجی شناسایی و امتیازدهی به این عوامل، جمع نمرات را طبق جدول‌های شماره (۳) و (۴) محاسبه و از این یافته‌ها در نمودار موقعیت استفاده شد.

یافته‌ها

وضعیت جمعیت‌شناختی پژوهش نشان داد که از تعداد ۲۰ نفر مشارکت‌کننده در تحقیق حاضر، ۲۰ نفر (۱۰۰٪) مرد بودند. همچنین از مجموع افراد مشارکت‌کننده در

تحقیق حاضر، ۳ نفر (۱۵ درصد)، کمتر از ۳۰ سال، ۱۰ نفر (۵۰ درصد)، ۳۰ تا ۴۰ سال، ۶ نفر (۳۰٪ درصد)، ۴۰ تا ۵۰ سال و ۳ نفر (۱۵ درصد)، بالای ۵۰ سال سن داشتند. از ۲۰ مشارکت کننده در تحقیق حاضر، ۶ نفر (۳۰ درصد)، سطح تحصیلات کارشناسی، ۹ نفر (۴۵ درصد)، کارشناسی ارشد و ۷ نفر (۲۵ درصد)، سطح تحصیلات دکتری داشتند.

نمودار ارزیابی عوامل داخلی و خارجی

عوامل خارجی: در جدول شماره (۲)، مجموعه عوامل خارجی شامل فرصت‌ها و تهدیدهای مرتبط با جرم‌یابی قاچاق سلاح و مهمات ارائه شده است که ضریب و رتبه هر عامل مشخص و از ضرب آنها نمره هر عامل محاسبه شده است.

جدول شماره (۲): ارزیابی عوامل خارجی (فرصت و تهدیدی)

نمره	رتبه	ضریب	عوامل خارجی
			فرصت‌ها (O)
۰/۳۶	۴	۰/۰۹	وجود بانک‌های اطلاعاتی برون‌سازمانی و فضای مجازی برای شناسایی مجرمان
۰/۲۴	۳	۰/۰۸	وجود سازمان‌های مردم‌نهاد و نهادهای مردمی آماده همکاری با پلیس
۰/۲۱	۳	۰/۰۷	جوانان توانمند و علاقمند به کار اطلاعاتی
۰/۳۲	۴	۰/۰۸	جذابیت شغل اطلاعاتی در بین سایر مشاغل
۰/۲۰	۴	۰/۰۵	وجود مراکز علمی و دانشگاهی با تجهیزات مدرن و بروز
۰/۲۰	۴	۰/۰۵	وجود ظرفیت کارکنان باتجربه بازنشسته با انباشته دانش ضمنی
۰/۳۲	۴	۰/۰۸	دوربین‌های ترافیکی هوشمند جاده‌ای و شهری
			تهدیدات (T)
۰/۱	۱	۰/۱	برای دسترسی به تهدیدات به معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه جامع علوم انتظامی امین مراجعه فرمایید.
۰/۱۰	۲	۰/۰۵	
۰/۰۵	۱	۰/۰۵	
۰/۱۰	۲	۰/۰۵	
۰/۰۷	۱	۰/۰۷	

۰/۱۰	۲	۰/۰۵	
۰/۱۲	۲	۰/۰۶	
۰/۱۴	۲	۰/۰۷	
۲/۶۴		۱	جمع

همان گونه که در جدول شماره (۲)، ملاحظه می شود، مجموع نمرات این ماتریس بیشتر از ۲/۵ (۲/۶۴) است که نشان از آن است که از لحاظ عوامل خارجی؛ فرصت ها در برابر تهدیدها برتری دارند و پلیس باید در جرم یابی از فرصت های موجود بهره برداری حداکثری کند.

عوامل داخلی: در جدول شماره (۳)، ماتریس عوامل داخلی شامل قوت و ضعف مرتبط با جرم یابی قاچاق سلاح و مهمات ارائه شده است که ضریب و رتبه هر عامل مشخص و از ضرب آنها نمره هر عامل محاسبه شده است.

جدول (۳): ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (قوت و ضعف)

نمره	رتبه	ضریب	عوامل داخلی
			نقاط قوت (S):
۰/۲۸	۴	۰/۰۷	بهره گیری از قابلیت ها و توانمندی ها برای جلب همکاری و مشارکت مردم
۰/۱۵	۳	۰/۰۵	وجود نیروهای اطلاعاتی تحصیل کرده و خبره
۰/۲۸	۴	۰/۰۷	هم افزایی و یکپارچگی درونی پلیس
۰/۱۸	۳	۰/۰۶	پوشش کامل اطلاعاتی در همه نهادها و سازمان ها
۰/۲۰	۴	۰/۰۵	به کارگیری ظرفیت ها برای هماهنگی و تعامل با مراجع قضایی
۰/۲۱	۳	۰/۰۷	توجه به رویکرد اطلاعات محوری و بهره گیری از سامانه های یکپارچه اطلاعاتی
۰/۲۸	۴	۰/۰۷	بانک های اطلاعاتی متعدد موجود در پلیس
۰/۲۸	۴	۰/۰۷	ولایت مداری و ولایت پذیری کارکنان
نمره	رتبه	ضریب	نقاط ضعف (W):

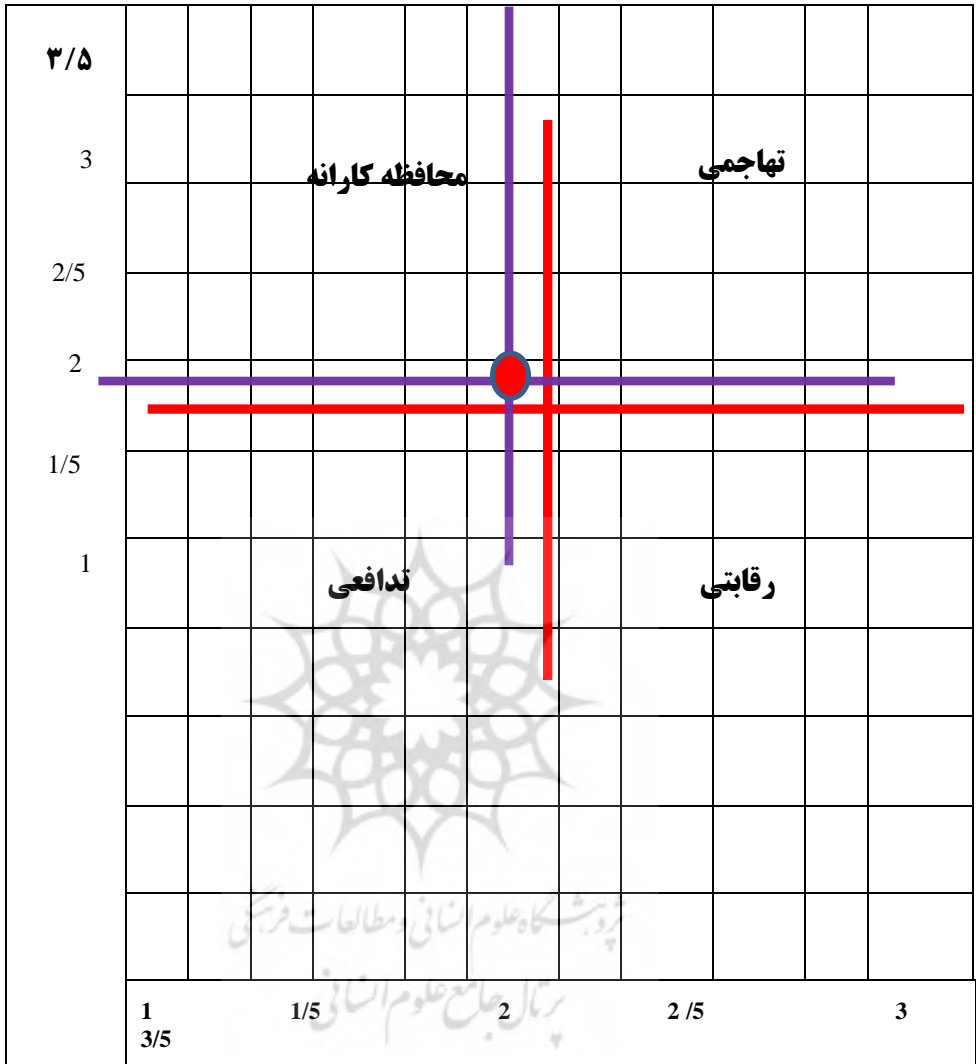
۰/۰۸	۱	۰/۰۸	برای دسترسی به نقاط ضعف به معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه جامع علوم انتظامی امین مراجعه فرمایید.
۰/۰۷	۱	۰/۰۷	
۰/۰۵	۲	۰/۰۲۵	
۰/۰۷	۱	۰/۰۷	
۰/۱۰	۲	۰/۰۵	
۰/۰۲۵	۱	۰/۰۲۵	
۰/۱۰	۲	۰/۰۵	
۰/۰۵	۱	۰/۰۵	
۰/۰۵	۱	۰/۰۵	
۲/۴۵		۱	

همان گونه که در جدول شماره (۳)، ملاحظه می‌شود، مجموع نمرات این ماتریس کمتر از ۲/۵ (۲/۴۵) است نشان از آن است که از لحاظ عوامل داخلی؛ جرم‌یابی قاچاق سلاح و مهمات دارای ضعف‌هایی است به عبارتی، ضعف‌ها، در برابر قوت‌ها برتری دارد و پلیس باید برای برطرف کردن ضعف‌ها اقدام کند.

با شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید و پس از اینکه نمودارهای ارزیابی عوامل داخلی و ارزیابی عوامل خارجی، تشکیل و تحلیل شد، نمودار تحلیل موقعیتی، یا همان نمودار تحلیل عوامل خارجی و داخلی ترسیم می‌شود.

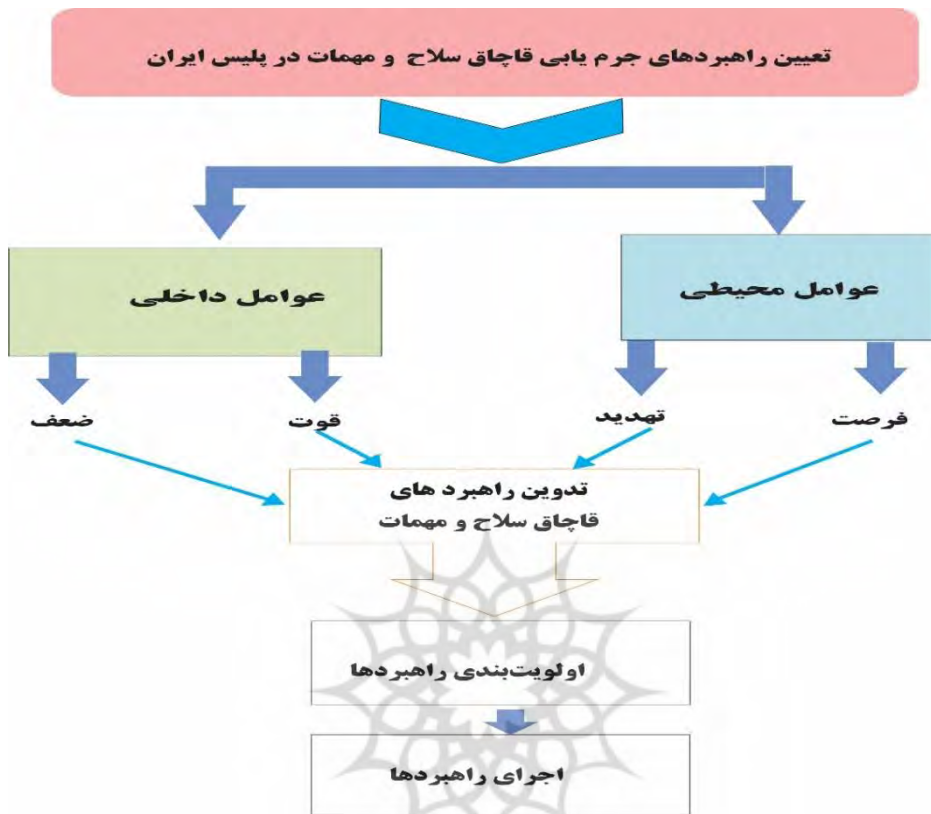
در نمودار ارزیابی عوامل داخلی، نمره نهایی عدد (۲/۴۵) بوده که بر روی محور مختصات، در محور (X) ها جایگاه قرارگیری آن، مشخص می‌شود. همچنین نمره نهایی در ماتریس ارزیابی عوامل خارجی، برابر عدد (۲/۶۴) بوده که بر روی محور (Y) ها، جایگاه قرارگیری آن هم، تعیین می‌شود. عمود بر نقاط مشخص شده، خطی در محور مختصات، ترسیم می‌شود که محل تقاطع خط، در یکی از چهار راهبرد تهاجمی، محافظه کارانه، رقابتی و تدافعی قرار می‌گیرد.

شکل شماره (۴): نمودار ارزیابی جرم یابی قاچاق سلاح و مهمات برای پلیس

در مجموع با بررسی عوامل خارجی و عوامل داخلی شامل فرصت ها، تهدیدها، قوت ها و ضعف ها و ترسیم نمودار مربوط موقعیت سازمانی مشخص شد و بر اساس آن راهبردهای مورد نظر تدوین شده است سپس اولویت بندی راهبردها انجام و نسبت به اجرای راهبردها اقدام می شود که فرایند آن بر اساس الگوی مفهومی زیر است.

شکل شماره (۵): الگوی مفهومی محقق ساخته

با شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید و پس از اینکه ماتریس‌های ارزیابی عوامل داخلی و ارزیابی عوامل خارجی، تشکیل و تحلیل شد، نمودار تحلیل موقعیتی، یا همان نمودار تحلیل عوامل خارجی و داخلی ترسیم می‌شود. در نمودار ارزیابی عوامل داخلی، نمره نهایی عدد (۲/۴۵) بوده که بر روی محور مختصات، در محور (X) ها جایگاه قرارگیری آن، مشخص می‌شود. همچنین نمره نهایی در نمودار ارزیابی عوامل خارجی، برابر عدد (۲/۶۴) بوده که بر روی محور (Y) ها، جایگاه قرارگیری آن هم، تعیین می‌شود. عمود بر نقاط مشخص شده، خطی در محور مختصات، ترسیم می‌شود که

محل تقاطع خطوط، طبق شکل شماره (۴)، در ناحیه محافظه کارانه (نزدیک به مرکز نمودار) است.

جدول شماره (۴): راهبردهای جرم یابی قاچاق سلاح و مهمات در پلیس

محیط خارجی		تهدید	فرصت
محیط داخلی	و ن		
		S5T5: با هماهنگی و تعامل با دستگاه قضایی و همچنین سازمان های مردم نهاد تشکیلات سازمان یافتگی قاچاقچیان مورد هدف و سود و منفعت ناشی از قاچاق سلاح و مهمات به کمترین میزان ممکن سوق داده شود و مجازات های بازدارنده تری نسبت به قاچاقچیان اتخاذ شود.	S3O1 : با اتصال بانک های اطلاعاتی در جامعه اطلاعاتی زمینه برای تعامل یکپارچه و هم افزا اعم از درون و برون سازمانی فراهم گردد.
		S2T8: با استفاده از توان و تخصص نیروهای تحصیل کرده و وجود مراکز دانشگاهی و تحقیقاتی، علل و عوامل مؤثر در قاچاق سلاح و مهمات شناسایی و راهکارهای مناسب در مقابله با آن به منظور گسترش احساس امنیت در جامعه اتخاذ شود.	S5O6 : با تعامل با مراکز علمی و دانشگاهی و استفاده از تجهیزات مدرن و بروز، رویکرد اطلاعات محوری سرلوحه فعالیت پلیس قرار گیرد.
		S4O8 : با استفاده از جذابیت شغل پلیسی، کارکنان ولایت مدار و	

<p>7T6S: با بهره‌گیری از اطلاعات محوری، تمرکز پلیس بر اغتشاشات را گسترش داده و سوءاستفاده مجرمان از این فرصت را از بین برده تا شکاف و فاصله بین فرماندهی و مدیریت، کارکنان و فرآیندهای اجرایی در سطح سازمان را کاهش داده و با داشتن آگاهی و مدیریت صحیح ضمن انسجام و استحکام نظام جرم‌یابی، اشراف مناسبی بر این حوزه حاصل گردد.</p> <p>7T1S: با جلب همکاری و مشارکت مردم با پلیس، تبلیغات روانی و رسانه‌ای متعدد و مناسبی مینی بر پیامدهای منفی سیاسی، اقتصادی، امنیتی و اجتماعی قاچاق سلاح و مهمات در کشور تبیین شود و آگاهی مردم در این زمینه افزایش یابد.</p>	<p>ولایت‌پذیر جذب و بکارگیری شوند.</p> <p>403S با بهره‌گیری از جوانان توانمند و علاقمند به کار اطلاعاتی پوشش کامل اطلاعاتی در همه نهادها و سازمان‌های کشوری به منظور بالا بردن اشراف اطلاعاتی برقرار شود.</p> <p>607S: با توجه به رویکرد اطلاعات محوری و بهره‌گیری از سامانه‌های یکپارچه اطلاعاتی در پیگیری و رصد جرائم مرتبط با قاچاق سلاح و مهمات از دوربین‌های مدار بسته استفاده شود.</p> <p>206S: با بهره‌گیری از وجود و ظرفیت کارکنان با تجربه بازنشسته که دارای دانش ضمنی و کاربردی فراوانی هستند نیروهای اطلاعاتی تحصیل کرده و تجربه تربیت و پرورش داده شود.</p>	
<p>راهبردهای تدافعی (تهدید - ضعف):</p>	<p>راهبردهای محافظه کارانه (فرصت - ضعف):</p> <p>2W1O: بهره‌گیری از بانک‌های اطلاعاتی برون‌سازمانی و فضای</p>	<p>و</p>

<p>برای دسترسی به نقاط یافته‌ها به معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه جامع علوم انتظامی امین مراجعه فرمایید.</p>	<p>مجازی برای شناسایی مجرمان برای انجام اقدامات پیشگیرانه مطلوب و بازدارنده.</p> <p>02W1: جلب همکاری سازمان‌های مردم نهاد و نهادهای مردمی برای انجام اقدامات پیشگیرانه مطلوب و بازدارنده در حوزه قاچاق سلاح و مهمات</p> <p>03W3: جذب و به‌کارگیری جوانان علاقمند و توانمند متناسب با ساختار و اصلاح ساختار برای ساماندهی رتبه‌های بالا.</p> <p>05W5: از طریق ارتباط مستمر با مراکز علمی و دانشگاهی بستر مناسب برای بهره‌گیری و یا بروز کردن تجهیزات مدرن فراهم شود.</p> <p>07W6: با بهره‌گیری از سامانه‌های مختلف مانند دوربین‌های شهری و جاده‌ای، هزینه‌ها را کاهش تا کمبود اعتبارات جبران شود.</p>	
---	--	--

پس از شناسایی نقاط قوت و فرصت، نقاط ضعف و تهدیدها در رابطه با جرم‌یابی قاچاق سلاح و مهمات این عوامل با یکدیگر مقایسه شده و نتیجه آن‌ها به ترتیب به صورت راهبرد فرصت - قوت (SO) یا راهبردهای رقابتی، فرصت - ضعف (WO)، قوت - تهدید (ST) و تهدید - ضعف (WT) به شرح زیر ارائه می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

جرم‌یابی قاچاق سلاح و مهمات در پلیس متضمن یکپارچه‌سازی اقدامات و بسیج تمامی منابع (انسانی، مادی، مالی، فناوری) است. این مهم در گرو برخورداری از برنامه راهبردی است. در نتیجه مهم‌ترین مسئله و چالش مورد بررسی در پژوهش، تدوین راهبردهای جرم‌یابی قاچاق سلاح مهمات بود.

در اجرای راهبردهای قوت - فرصت (راهبردهای تهاجمی) پلیس می‌کوشد با استفاده از نقاط قوت خود از فرصت‌های محیط خارجی بهره‌برداری کند. در اجرای راهبردهای قوت - تهدید (راهبردهای رقابتی) پلیس با استفاده از نقاط قوت خود، اثرات ناشی از تهدیدات موجود در محیط خارجی را کاهش دهد و یا آن‌ها را از بین ببرد. راهبردهای ضعف - فرصت (راهبردهای محافظه‌کارانه) به دو دلیل مورد استفاده قرار می‌گیرند؛ اول این که برای از بین بردن نقاط ضعف داخلی از فرصت‌های محیط بیرونی استفاده می‌کند و دوم این که، زمینه را برای بهره‌برداری از فرصت‌های محیط بیرونی فراهم کند. هدف راهبردهای ضعف - تهدید (راهبردهای تدافعی) این است که پلیس، هم در صدد کم کردن نقاط ضعف داخل برآید و هم، از تهدیدهای ناشی از محیط خارجی پرهیز کرده یا در صدد کم کردن آن باشد.

همان‌طور که در نمودار ارزیابی موقعیت راهبردی مشخص شده است، موقعیت پلیس در وضعیت محافظه‌کارانه خفیف قرار گرفته است و بر اساس اولویت‌بندی انجام شده، از بین راهبردهای پیشنهادی، راهبردهای OW یا محافظه‌کارانه به‌عنوان بهترین راهبرد برای جرم‌یابی قاچاق سلاح و مهمات در پلیس انتخاب می‌شود. در این راهبرد علی‌رغم وجود نقاط ضعف محسوس‌تر نسبت به نقاط، قوت فرصت‌های بیشتری نیز وجود دارد. از این رو باید راهبردهایی را بیشتر مد نظر قرار داد که ضمن بهره‌گیری از فرصت‌ها موجب کاهش ضعف‌ها و کمبودها شود. تأکید راهبردهای محافظه‌کارانه بر این است که با استفاده از فرصت‌ها، نقاط ضعف مرتفع شوند، بنابراین راهبردهای محافظه‌کارانه

منتخب توسط روش SWOT برای جرم‌یابی قاچاق سلاح و مهمات به صورت زیر است.

راهبرد O1W2: در شرایط کنونی و با گسترده‌گی فضای مجازی و استفاده از فناوری‌ها و ناشناس بودن افراد، پلیس باید با بهره‌گیری از بانک‌های اطلاعاتی برون‌سازمانی و اشراف اطلاعاتی لازم بر فضای مجازی شناسایی مجرمان و قاچاقچیان سلاح و مهمات را شناسایی و اقدامات پیشگیرانه مطلوب و بازدارنده به کار گیرد که این راهبرد با پژوهش طالبیان (۱۳۹۹)، مبنی بر استحکام و انسجام نظام جامع جرم‌یابی هماهنگی دارد.

راهبرد O2W1: نظر به گسترده‌گی محدوده جغرافیایی کشور و وجود مرزهای طولانی با کشورهای مجاور پلیس با استفاده از ظرفیت، امکانات و جلب همکاری سازمان‌های مردم‌نهاد و نهادهای مردمی پوشش اطلاعاتی مناسب بر معبرهای ورود و خروج قاچاق داشته باشد و اقدامات پیشگیرانه مطلوب و بازدارنده برای کنترل قاچاق سلاح و مهمات به عمل آورد که این راهبرد با تحقیق مرادی و رستمی (۱۴۰۱)؛ یاوری و همکاران (۱۳۹۷)؛ طالبیان (۱۳۹۹) و وریس (۲۰۱۳)، همخوانی دارد.

راهبرد O5W5: از آنجایی که شیوه و شگرد مجرمان تغییر پیدا کرده است، پلیس با ارتباط مستمر با مراکز علمی و دانشگاهی تجهیزات و فناوری‌های مورد نیاز را تقاضا و بستر مناسب برای بهره‌گیری و یا بروز کردن تجهیزات مدرن را فراهم آورد و شیوه نو و کارآمد را به کار بندد که این راهبرد با پژوهش دعاگویان و همکاران (۱۳۹۷) و یاوری و همکاران (۱۳۹۷)، هماهنگی دارد.

راهبرد O3W3: پلیس با تغییر در ساختار و متناسب‌سازی آن از یک طرف زمینه جذب و به‌کارگیری جوانان علاقمند و توانمند را مهیا کند و از طرف دیگر با تعیین جایگاه‌های شغلی، افراد با رتبه‌های بالا را متناسب با شأن آنان سازماندهی کند که با

تحقیق مرادی و رستمی (۱۴۰۱)، یاوری و همکاران (۱۴۰۰)، چولکی و همکاران (۱۳۹۹)، یاوری و همکاران (۱۳۹۷) همخوانی و هماهنگی دارد.

راهبرد 07W6: در شرایط کنونی که با هزینه‌های کمتر و نیروی انسانی کمتری امکان نظارت و کنترل بیشتری وجود دارد، پلیس با بهره‌گیری از سامانه‌های مختلف مانند دوربین‌های شهری و جاده‌ای، هزینه‌ها را کاهش و خلأهای مربوط به کمبود نیروی انسانی را جبران کند که پژوهش طالبیان (۱۳۹۹)، مرادی رستمی (۱۴۰۱) و چولکی و همکاران (۱۳۹۹)، هماهنگی دارد

پیشنهاد‌های کاربردی

- تدوین و اجرای طرح‌های تحقیقاتی و فرصت‌های مطالعاتی در مراکز علمی در رابطه با فناوری‌های جرم‌یابی قاچاق سلاح و مهمات و تکمیل فرایند نظام جرم‌یابی قاچاق سلاح و مهمات.
- هماهنگی و تعامل هم افزا و اثربخش و تشریک مساعی با جامعه علمی کشور و مراکز دانشگاهی و همچنین دستگاه قضایی به منظور تدوین برنامه راهبردی جرم‌یابی قاچاق سلاح و مهمات.
- شناسایی و افزایش ارتقای اشراف اطلاعاتی بر مسیرهای قاچاق سلاح و مهمات و ناامن کردن محیط برای مجرمان و قاچاقچیان با تأکید بر اطلاعات محوری و بهره‌گیری از بانک‌های اطلاعاتی موجود و بروز نمودن تجهیزات.
- بهره‌گیری از دانش و فناوری‌های نوین و جذب و تربیت نیروهای توانمند، متخصص و علاقمند برای جرم‌یابی قاچاق سلاح و مهمات و شناسایی منابع و امکانات پشتیبان کننده قاچاق سلاح و مهمات به منظور ضربه به منابع مالی آنان و کاهش سود سرشار ناشی از قاچاق سلاح و مهمات

سپاس‌گزاری

این تحقیق با همکاری مدیران و کارکنان انجام شده است که بر خود لازم می‌دانیم از آنان تشکر و قدردانی کنیم.

منابع

- ۱) اکبری، محسن. (۱۳۹۵). بررسی جایگاه اطلاعات جنایی در ساختار پلیس آگاهی ناجا، [پایان‌نامه کارشناسی ارشد کشف جرایم]، دانشگاه علوم انتظامی امین.
- ۲) پیرس، جان و رابینسون، ریچارد. (۱۳۹۳). برنامه‌ریزی و مدیریت استراتژیک، ترجمه سهراب خلیلی شورینی، چاپ هشتم تهران: انتشارات دانش پژوه.
- ۳) چولکی غلامرضا، هندیانی عبدالله، یاوری امیرحسین، داوودی دهقانی، ابراهیم. (۱۳۹۹). نقش علوم جرم‌یابی در کشف قاچاق سلاح و مهمات. فصلنامه کارآگاه، ۱۳(۵۱).
http://det.jrl.police.ir/article_۹۵۲۷۶.html
- ۴) حمیدزاده‌اربابی، نجف. (۱۳۹۹). مدیریت صحنه جرم. تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین.
- ۵) دعاگویان، داود؛ چولکی، غلامرضا؛ حسین‌آبادی، باقر؛ و قزوینه، مجید. (۱۳۹۷). بررسی عوامل اقتصادی مؤثر در جرم قاچاق سلاح و مهمات به کشور جمهوری اسلامی ایران. پژوهشنامه امنیت داخلی، ۸(۲۴). ۴۰-۱.
http://isr.jrl.police.ir/article_۹۴۱۸۲.html
- ۶) زارع، یاسر. (۱۳۹۶). بررسی قاچاق اسلحه و جرایم مرتبط با آن در ایران، پنجمین کنفرانس بین‌المللی رویکردهای پژوهشی در علوم انسانی و مدیریت. ۳۰-۱.
- ۷) ستوده گندمشین، مجتبی؛ عالی‌زاده، موسی. (۱۳۹۳). مقدمه‌ای بر اطلاعات جنایی. دفتر تحقیقات کاربردی پلیس آگاهی.
- ۸) طالبیان، حسین؛ کریمی، مجید. (۱۳۹۹). بررسی الگوهای جرم‌یابی. فصلنامه علمی کارآگاه، ۱۴(۵۲). ۶۷-۸۱.

http://det.jrl.police.ir/article_۹۵۴۲۶.html

۹) گلیس، چارلی. (۱۳۹۴). چگونه اسلحه‌های آمریکایی به خشونت کانادا دامن می‌زنند؟.

ترجمه محسن داوری. ماهنامه سیاحت غرب. شماره ۴۶، ۲۲ - ۱۸.

۱۰) مرادی، علی و رستمی، تورج. (۱۴۰۱). واکاوی تأثیر قاچاق سلاح بر امنیت عمومی

استان کرمانشاه. فصلنامه علمی مطالعات امنیت اجتماعی. ۱۳(۷۲). ۱۲۳-۱۵.

http://sss.jrl.police.ir/article_۱۰۰۰۵۴.html

۱۱) یاوروی، امیرحسین؛ اکبری، محمدعلی؛ چولکی، غلامرضا و اورنگ، علی. (۱۴۰۰).

شناسایی و تبیین عوامل مؤثر بر شکل‌گیری قاچاق سلاح و مهمات از مرزهای غربی

ایران. فصلنامه علمی پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی. ۱۶(۶۴). ۱۱۱-۱۳۶.

http://journals.police.ir/article_html_۹۸۰۳۰

۱۲) غفاریان، وفا و فرین تفویضی (۱۳۹۸). استراتژی: نمایی ۳۶۰درجه. چاپ ششم، تهران:

انتشارات سازمان مدیریت صنعتی.

۱۳) هندیانی، عبدالله؛ عسگری، فرزاد. (۱۳۹۶). جرم‌یابی و حقوق جزا: تأثیر متقابل آنها در

فرایند کشف جرم. نشریه مطالعات حقوقی - انتظامی. ۲(۴). ۱۱۰-۱۴۹

http://lqp.jrl.police.ir/article_18114.html

۱۴) چولکی، غلامرضا؛ یاوروی، امیرحسین؛ رسولی، مهدی؛ روشن‌قلب، عیسی. (۱۳۹۷).

شناسایی عوامل مؤثر در بروز و گسترش قاچاق سلاح و مهمات به منظور ارائه راهکارهای

مناسب. فصلنامه مطالعات اطلاعات و امنیت انتظامی. ۸(۴). ۱-۳۰.

<http://journals.police.ir/article/95513.html>

- 15) De Vries, M. S. (2013). From the instrument of delivery to the actual agent of harm: Fighting the criminal purchase of ammunition. *European journal on criminal policy and research*, 19, 1-14. <https://link.springer.com/article/10.1007>